VAASAN HALLINTO-OIKEUS
Korsholmanpuistikko 43
PL 204
65101 Vaasa
p. 029 56 42611
f. 029 56 42760
s-posti vaasa.hao@oikeus.fi

H00167/17
2.10.2017

Eduskunnan lakivaliokunnalle
LaV@eduskunta.fi

Hallituksen esitys (HE 104/2017) eduskunnalle etu- ja sukunimilaiksi ja laiksi rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta

Viite: Lakivaliokunnan lausuntopyyntö hallituksen esityksen 104/2017 vp johdosta, kuulemistilaisuus 3.10.2017 klo 10.45

Uuden etu- ja sukunimilain valmistelu on lähtenyt liikkeelle viranomaisten - maistraattien ja nimilautakunnan- havaitsemasta käytännön tarpeesta. Tarpeen taustana on perherakenteiden monimuotoistuminen, väestön kansainvälistyminen ja tavoite mahdollistaa yksilöllisempiä henkilön ja perheen nimivalintoja. Nykyisen nimilain mukaiset menettelyt on koettu sekaviksi ja kankeiksi. Tarpeeseen on vaikuttanut osaltaan se, että etu- tai sukunimen muuttamista koskevien hakemusten lukumäärä on kasvanut voimakkaasti. Hallinto-oikeuksissa, yllättävää kyllä, kasvu ei ole juuri näkynyt ja nimiasioita koskevien valitusten määrä on pysynyt vähäisenä. Vaasan hallinto-oikeuteen on viime vuosina tullut etu- tai sukunimen muuttamista koskevia valituksia 1- 2 vuodessa. Määrä on kuitenkin hieman 2000-luvun alkua suurempi.

Vaasan hallinto-oikeutta ei ole lainsäädäntöhankkeen valmistelussa aiemmin kuultu, mutta Helsingin, Hämeenlinnan ja Pohjois-Suomen hallinto-oikeuksilta on kahdessa vaiheessa pyydetty lausuntoja. Hallinto-oikeuksilla ei ole ollut juuri huomautettavaa, kun niitä viimeksi kuultiin toukokuussa 2017 oikeusministerille luovutetun nimilain uudistamistyöryhmän mietinnön johdosta. Tämä osaltaan kertoo, että lainsäädäntöhankkeen tavoitteet ovat myös tuomioistuinnäkökulmasta olleet oikeasuuntaiset ja että valmistelutyö on myös lakitekstin osalta ollut huolellista.

Ehdotetut säännökset on kirjoitettu voimassaolevaa nimilakia informatiivisemmalla tavalla. Nimilain tulkinnassa syntynyttä vakiintunutta käytäntöä on kirjattu avoimesti näkyviin.

Henkilön ja perheen nimi kuuluu Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan suojan piiriin. Henkilön ja perheen vapautta on nimiasiassa syytä rajata vain kun yhteiskunnan intressit sitä perustellusti edellyttävät. Tässä tilanteessa, kun etu- ja sukunimen valinnanvapaus esitetyssä laissa huomattavasti kasvaa, Vaasan hallinto-oikeus pitää tärkeänä, että alaikäisten lasten etu, lapsen näkökulman huomioiminen, tulee nimen anto- ja muuttamistilanteissa riittävästi varmistettua. Nimi ei saa olla sellainen, että sen käyttö aiheuttaa lapselle haittaa eikä lapsen nimeä tule muuttaa toistuvasti kuin poikkeustapauksessa. Lapsen itsensä kuulemisen ja lapsen itsemääräämisoikeuden toteutuminen tulee lain säännöksin turvata. Tämä tavoite on valmistelussa tiedostettu ja huomioitu muun muassa kuulemalla useita lapsen näkökulmaa edustavia tahoja ja kirjoittamalla säännösehdotukset nykyistä selkeämpään muotoon. Esityksessä on lapsen edun näkökulmasta vielä viime vaiheessa tehty muutos,

jolla rajataan alle 12-vuotiaan lapsen nimenmuutokset lähtökohtaisesti kolmeen muutokseen. Mikäli lapsen edun huomioon ottamista ei yleisperiaatteena kirjata säädettävään lakiin, se tulee turvata täsmällisillä säännöksillä.

Lakiesityksen mukainen menettelyjen yksinkertaistaminen ja eri viranomaisten - maistraatin, seurakunnan ja nimilautakunnan - tehtävien jaon selkeyttäminen luo entistä paremmat edellytykset päätöksenteossa hyvin toteutuvalle oikeusturvalle. Nimilautakunnan asiantuntemuksen tarve lausuntojen antajana etu- ja sukunimiasioissa ei hallinto-oikeuden arvion mukaan tule vähenemään. Se, että nimilautakunta voi jatkossa keskittyä harvempiin asioihin, mahdollistaa lautakunnan lausuntojen perustelemisen nykyistä paremmin. Tämä samoin kuin nimiasioissa maistraatille keskitetty päätösvalta ja tehtävä pyytää nimilautakunnan lausunto silloin, kun etu- tai sukunimen lainmukaisuus on epäselvä, selkeyttää päätöksentekoa ja edistää nimiasioissa asioivien yhdenvertaisuutta.

Maistraatin hakemusasiassa tekemään päätökseen haetaan muutosta hallinto-oikeudelta ja hallinto-oikeuden päätökseen korkeimmalta hallinto-oikeudelta, jos se myöntää valitusluvan. Ilmoituksesta tehtävään myönteiseen rekisterimerkintään ei saa hakea muutosta. Muutoksenhakusäännökset vastaavat voimassaolevassa laissa säädettyä.

Vaasan hallinto-oikeus

Jaakko Kellosalo, ylituomari

Asian on valmistellut hallinto-oikeustuomari Kristiina Kerttula